

МАОУ «Средняя общеобразовательная школа №54 г. Улан-Удэ»

«Утверждаю»

Директор школы: А.Б. Будаев

А.Б. Будаев

«__» _____ 2023 г.

Рабочая программа

Предмет бурятская литература

УМК _____

Класс 2 Кол-во часов _____

Учитель Банзаракцаева Е.Б.

Категория _____

Обсуждено на заседании МО

Протокол № 5 от 05.06.2023

Согласовано на научно-методическом совете

Протокол №6 от 05.06.2023

г. Улан-Удэ

2023 г.

Тайлбари бэшэг

2-хи классай түрэлхи хэлээхэ тобшо тайлбариимэ нормативна документнүүд дээрэ үндэһэлнэ:

- Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования с изменениями и дополнениями;
- Примерная программа по бурятскому языку для 1-4 классов национальной школы под редакцией Д.Д. Ошорова;
- Основная образовательная программа начального общего образования МАОУ СОШ №54 г.Улан-Удэ», учебный план МАОУ «СОШ №54 г.Улан-Удэ» на 2023-2024 учебный год, годовой календарный учебный график МАОУ «СОШ №54 г.Улан-Удэ» на 2023-2024 учебный год

2-хи класста программын ёһоор 1 час үгтэнэ, хамтадаа 34 час болоно. Ажалай программа бээлүүлгэдэ иимэ һуралсалай ном хэрэглэгдэхэ зэргэтэй: Түрэлхи хэлэн. 2 класс. в 2 ч. / С.Ц. Содномов, Ц.Д. Цыденова, Ц.Б. Цыдыпова. - Улан-Удэ, «Бэлиг» хэблэл, 2005.

Шухала шадабари ба дадалнууд

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болонхоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа ябаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнүүд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД) :

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиха;
- багшатаяа сугтаа һуралсалай проблемнэ асуудал яажа шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсүүлхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо.
- өөрынгөө ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха, критеринүүдые зохёохо.

Оршон тойроние шудалха шадабари (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо: юун тухай хэлэгдэнэб, удхань ямар бэ, идейнь ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй ытекстнүүд (текст, схемэ, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;

- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;

- бодомжолхо.

Харилсалха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;

- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэхэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;

- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;

- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;

-ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолго ерэхэ;

- асуудалнууды табиха.

Түрэлхи хэлээр шадабари:

- бага һананай һурагшадай литературна хүгжэлтэ дээшэлүүлхэ байдал тогтоолгын ажал үргэлжэлүүлхэ;

- уран зохёолнууды дүүрэн хадуун абаха, эмоциональнаар хандаха шадабари хүгжөөлгы үргэлжэлүүлхэ;

- уран зохёол сэдхэлээрээ мэдэрхэ, ойлгохо, зохёолой байгуулан уран аргууды таниха, тухайлан бодомжолго зохёохы дадалнууды хүгжөөлгэ үргэлжэлүүлхэ;

- хүүгэдэй поэтичeskэ дуулан шагналга, уран һайханда нарин хандалга, зохёолой хэлэн. Удха дээрэнх хүдэлжэ, хүмүүнэй үнэ сэнтэй хараа бүрилдүүлгэ хүгжөөлгэ үргэдхэхэ;

- уран зохёолдо эдир уншалгын хандаса харуулжа һургаха тухай;

- уран уншалгын дадал нарижуулха;

- хэмжээгээрээ ехэ багашье, удхаараа хүнгэн хүндэшье зохёолнууды гүнзэгыгөөр ойлгохо дадал нарижуулха;

- сэдэбээрээ, жанраараа элдэб зохёолнууды уншажа һурагшад мэдэхэ юумэ үргэдхэжэ, тэдэнэй оюун-эстетическэ, познавательна дүршэл үргэн болголгын нарижуулха;

- бага һананай һурагшадта зорюулагдаһан эрхим уран зохёолнуудтай болон научна-познавательна литературай танилсуулга үргэлжэлүүлхэ;

- һурагшадай уншаха һонирхол, эрмэлзэл дээрэнх үндэхэлжэ, уншалгын шанар программын эрилтын ёһоор нарижуулха.

Һурагша нимэ шадабари ба дүршэлтэй болоһон байха:

- Уншаһан юумэнэйнгээ удхыень ойлгон, зубоор, нэгэ жэгдээр, уран гоер, угэнууды бухэлеэрнь уншалга;
- Логическа сохилто ба мэдүүлэлнуудэй, текстын хубинуудай хоорондох зогсолто (пауза) баримталан уншалга;
- Уншаһан материалаингаа удхы интонацияр харуулжа шадаха;
- Рассказ сохи уйлын һубарил оложо, гуйсэд удхатай хубинуудта оорынгоо арга шадалаар хубаажэ шадаха;
- Уйлэдэгшэ нюурнуудай ябадалда сэгнэлтэ угэжэ һураха;

- Уншаан юумэнэйнгээ удхые, илангаяа басниин удхые ойлгоод, тобшохоноор хэлэжэ угэхэ шадабаритай болохо;
  - Оорынгоо хараан, дуулаан юумэн тухайгаа хоорэжэ шадаха дуршэлтэй болохо;
- Онтохон соо болодог гайхамшагтай ушарнууд, басни соо шэлжээн удхатайгаар хэлэгдэн удха узуур, шулэгуудэй онсо илгаа тухай ойлгожо абаад, хэлэжэ шадаха.

Тематическое планирование

№	Темы уроков	Кол-во часов
	Түрэлхи хэлэн - түрэн дайда	
1	Буряад хэлэн тухай шүлэгүүдэй баглаа. С. Бабуев. «Түрэл нютагай татаса»	1
	Хэшгээр баян намар	
2	Ц.Цыдыпова. «Намар», Ч.Цыдендамбаев. «Намарай ой соо». Б-Б. Намсарайн «Бургаан түүдэг» (р-з).	1
3	Ц.Д. Хамаев «Галуудай бусалган»	1
	Хүн – байгаалиин үри	
4	Д.Шангаева. «Арсалдаан»	1
5	Б.Б. Намсарайн «Булаг»	1
6	Ц.Д. Будаев «Нютагаймнай сэсэгүүд»	1
	Хүн болохо баганаа	
7	Ц.Цыдыпова. «Хүбүүхэйн хүсэл». Д.Жалсараев. «Хоёр нүхэдэй хүсэл»	1
8	Ж.Балданжабон. «Та»	1
9	Б. Санжин «Аягүй ушар»	1
	Аман үгын абдарһаа	
10	Мэхэтэй петух	1
11	Хулгана тэмээн хоёр	1
12	Үгытэй үншэн басаган	1
13	Һарада гараан хайхан басаган	1
	Үбгэн буурал үбэлнай	
14	Саһан. Ц-Б. Бадмаев. Далитай үхибүүд. Ч-Р. Намжилов.	1
15	Һонирхолтой асуудал. Г. Бадмаева.	1
16	Ёлкын дэргэдэ. Ш.Нимбуев.	1
	Үхобуудэй дуратай уран зохоолшод	
17	Саһан баабхайн гомдол. Ц-Д.Дондокова	1
18	Саһан хүгжэм. Ц-Д.Дондокова	1
19	Сухалтай үбэл. Г.Чимитов.	
	Сагаалган – манай һайндэр	
20	Сагаалган тухай.	1
21	Сагаалганай һайндэрөөр! А. Доноев. Хадагууд тухай	1
22	Арбан хоёр жэл. Г. Дашабылов.	1
	Арадай баялиг – табан эрдэни	
23	Табан хушуу мал. Г. Чимитов.	1
24	Хонин мөөрэдэг гү, маарадаг гү? Ц-Б. Бадмаев.	1
	Буряад нааданууд	
25	Эрын гурбан наадан.	
26	Шагай наадан. Ц.Цыриторон. Шагай. Ц-Д. Дондогой.	1
27	Шатар (буряад онтохон)	1
	Айлшан хабар	
28	Хабар ерэбэ. Ц.Цыдыпова	1

29	Бэлэг. Г. Бадмаева.	1
30	Аша хүбүүн. М. Осодоев.	
Литературна онтохонууд		
31	Уран дархан. Ф. Цыренжапов.	1
32	Хүнэй нүхэр. Ш.Нимбуев.	1
33	Буряад нютагууд тухай бадагуудай баглаа	1
34	Үзэһэнөө бэхижүүлгэ. Дабталга	1

Учебно-тематический план

№	Темэнууд	Саг
1	Турэлхи хэлэн – турэһэн дайда	1
2	Хэшэгээр баян намар	2
3	Хун – байгаалиин ури	3
4	Хун болохо багаһаа	3
5	Аман угын абдарһаа	4
6	Убгэн буурал убэлнай	3
7	Ухибуудэй дуратай уран зохоолшод	3
8	Сагаалган-манай һайндэр Саг уедэ мандаха болтогой!	3
9	Арадай баялиг – табан эрдэни	2
10	Буряад нааданууд	3
11	Айлшан хабар	3
12	Литературна онтохонууд	3
13	Бууралхан Буряад оромнай	1
	ИТОГО	34

Материально-техническое обеспечение образовательного процесса

Хоёрдохи классай нурагшадай хэрэглэхэ номууд:

- Турэлхи хэлэн. 2 класс. в 2 ч. / С.Ц. Содномов, Ц.Д. Цыленова, Ц.Б. Цыдыпова. - Улан-Удэ, «Бэлиг» хэблэл, 2005;
- Багшын хэрэглэхэ номууд:
  - Д.Д. Ошоров **Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Буряад нургуулиин программанууд, 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2004
  - С.Д. Бабуев, С.С. Балагунова, Ц.Ц. Бальжинимаева, Ц.Б. Будаев, А.Н. Содномов **Буряад хэлэнэй тайлбари толи**
Улан – Үдэ Буряадай номой хэблэл 1992